

De zachte snoei

Een lange levensverwachting van de druivenstokken en gezond plukgoed. Daar gaat iedere wijnbouwer van uit bij de start van de aanplant. Wanneer de wijnstokken na enkele jaren verzorging productief zijn, wordt het voor de teler steeds belangrijker om die gezond te houden. In Fruitteeltnieuws 2 ('Richard Smart luidt de alarmbel') haalden we al aan dat er een verhoogd risico is voor stamziekten onder de druivenstokken. Ook in nummer 3 ('De complexe ziekte Esca') kwam het thema van stoksterfte ter sprake. Nu ronden we dit af door een mogelijke oplossing voor te stellen: de 'zachte snoei' ('Gentle pruning', 'la taille douce', 'sanfter Rebschnitt' ...).

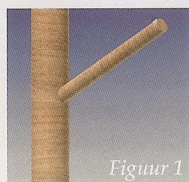
Jong hout

Een recente Zwitserse studie toonde aan dat wijn – in het bijzonder rode wijn – van wijnstokken van 40–50 jaar oud veel beter gebalanceerd is dan wijn gemaakt van 7–8 jaar oude stokken. Oude wijnstokken verdragen gemakkelijker klimaatwisselingen en periodes van droogtestress dan jongere planten. Dit hadden Marco Simonit en Pierpaolo Sirch zo'n tien jaar geleden ook al gemerkt. Ze merkten eveneens dat vele wijnstokken soms ogenschijnlijk gezond waren en dan plots tijdens een korte droogte in zeer korte tijd afstierven. Toch waren er wijngaarden waar heel oude stokken zonder probleem, jaar na jaar, voortreffelijke wijnen opleverden. Ze onderzochten dit fenomeen en ontdekten zo hun 'zachte snoei'-methode, gebaseerd op de Poussard-methode. Met deze methode streven ze ernaar om druivenplanten te geleiden door enkel in jong hout te snoeien en op die manier de druivenstokken gezond te houden, zodat ze een hoge leeftijd bereiken. Deze aanpak van snoeien kan toegepast worden op elke geleidingsvorm.

Wanneer een druivenplant gesnoeid wordt, ontstaat er bij elke snit een wonde. Druivenplanten hebben geen callusvorming en kunnen deze wonde niet dichtend door callushout te vormen rond de wonde. De wonde geneest dus door het indrogen van het houtweefsel. Al naargelang de grootte van de wonde vergt dit een langere tijd. In die tijd is een plant zeer gevoelig voor het binnendringen

van schimmels via de wonde. Esca en Eutypiose kennen zo hun voornaamste verspreiding. Stel nu dat er geen infectie optreedt tijdens het indrogen van een grote snoeiwonde. Ook dan is het gevaar niet geweken. Het indrogen van een wonde verloopt kegelvormig naar binnen toe. Deze kegel bestaat na de indroging uit dood hout en hierdoor kunnen sapstromen geblokkeerd raken.

Hoe snoei je de uitgelopen scheuten?

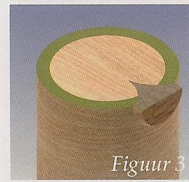
Figuur 1

We wensen een scheut die het vorige jaar is uitgelopen weg te snoeien van de hoofdstam die ongeveer 7 jaar oud is. Hiernaast is dit schematisch getekend. We gaan deze zijtak wegsnoeien. Daarna tonen we in enkele doorsnedes aan wat de gevolgen zijn van deze houtsnit. (figuur 1)

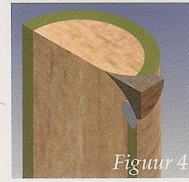

Figuur 2

Zoals vaak gebruikelijk is in druivensnoei, wordt er kort tegen de hoofdstam gesnoeid. Vaak hoor je immers tijdens de snoeilessen: geen kapstukken laten staan! Zoals je op de tekening ziet, blijft er een minimaal stompje van enkele millimeters staan. Dit gaat indrogen waardoor er zich dood hout vormt. Deze uitdroging evolueert steeds verder in de hoofdstam met een telkens kleiner wordend oppervlak. Op die manier wordt er een dode kegel gevormd in de hoofdstam. (figuur 2)

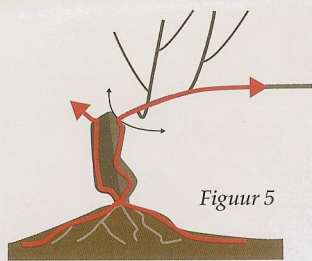
Figuur 3

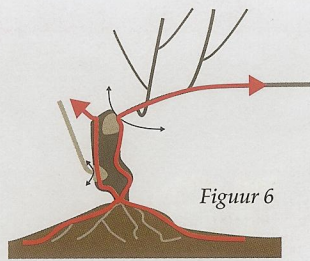
Figuur 4

Op de dwarsdoorsnede van de voorstelling is deze dode kegel donker ingekleurd. Deze kegel vormt een eerste hindernis voor de sapstroom in de hoofdstam. Het spreekt voor zich dat hoe groter de diameter van de snoeiwonden, hoe dieper deze kegel in de hoofdstam indringt. De afstand van de snit tot de hoofdstam is op die manier eveneens maatgevend voor de diepte die de dode kegel in de hoofdstam veroorzaakt. De vorming van zo'n kegel (figuur 3) is een afweermecanisme van de plant om een wonde te isoleren van de rest van de plant. Naast de kegelvorming heeft de plant nog meer systemen om barrières op te zetten die rond een wonde een compartiment vormen. De vatenbundels die van onder naar boven lopen in de hoofdstam en zich boven de kegel bevinden, krijgen vanzelfsprekend geen sap meer. De cellen die onder de kegel zitten, kunnen hun aangevoerde sap niet meer doorgeven. Dit veroorzaakt een thyllen-vorming (blauw gekleurd in de voorstelling). Deze thyllen (onder en boven de wonde) vormen een tweede muur om de wonde te isoleren (figuur 4). Deze compartimentering die plaatsvindt in de druivenplant is zeer belangrijk. Hier dien je rekening mee te houden tijdens

Figuur 5

Figuur 6

Wanneer opeenvolgend bij snoeiwerkzaamheden, de sapstromen door het compartimenteringsmechanisme van de plant onderbroken worden, dan kan de situatie ontstaan waarbij zeer grote delen van de plant nauwelijks nog bereikt kunnen worden. Het sap moet dan een heel doolhof afleggen om bij de bestemming te geraken. Bij een volgende droogte-periode, waarbij het voor de plant al moeilijker is om zijn sapstromen te onderhouden, kan het dan gemakkelijk gebeuren dat de hele sap-voorziening van de plant het laat afweten en de druivenstok 'plots' afsterft. Nadat de wijnstok een zekere leeftijd bereikt heeft, worden de scheuten aan één zijde van de plant ook bij voor-

keur door vatenbundels van die kant voorzien van sappen. In geval dat een druivenplant die dit evenwicht niet kent, wordt belaagd (snoei, insecten, micro-organismen), dan kan de plant zich hier moeilijk verdedigen en begint als laatste redmiddel die zone uit te drogen (fenomeen van verstoting). Op die manier kunnen grote delen van de plant necrose vertonen. Dit afsterven is niet altijd zichtbaar, maar wordt pas duidelijk wanneer een druivenstok in de lengte wordt doorgezaagd. Op de foto kan je ook zien welke labyrinten er soms in zo'n druivenstok ontstaan. Het is dan niet verwonderlijk dat deze planten enorm veel moeite hebben om hun sappen bij de knoppen te krijgen.

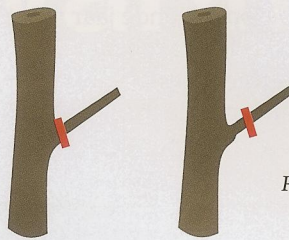
het verloop van de snoeiactiviteiten in de opeenvolgende jaren.

Een- en twejarige scheuten

De methode die Simonit en Sirch toepassen, is gebaseerd op het behoud van de fysieke opbouw van de plant. In de eerste plaats mogen er bij het snoeien

zo min mogelijk verwondingen aan de plant aangebracht worden. Ten tweede mag er geen grote snit gebruikt worden en wordt er uitsluitend in een- en tweejarig hout gesnoeid om zo te vermijden dat er grote beschadigingen aan de vatenbundels van de plant ontstaan. De wonden die veroorzaakt worden aan

het jonge hout van een- en twejarige scheuten, zijn voldoende klein om zonder problemen door de plant verwerkt te worden.

Figuur 7

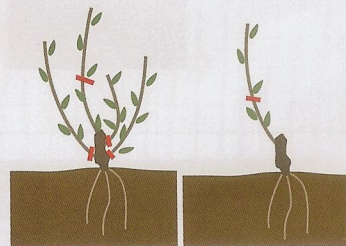
Bij eenjarig hout (links) kan je dichter tegen de hoofdstam aan snijden. Bij tweejarig hout (rechts) laat je een klein stukje (minimaal de diameter van het gesnoei hout) staan om te laten indrogen. Dit kan dan het daaropvolgende jaar weggeknipt worden. Hierdoor voorkom je het te diep indrogen in de vaatbundels.

'Er wordt uitsluitend in een- en tweejarig hout gesnoeid.'

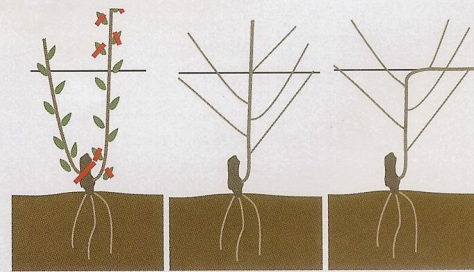
Evenwicht van de sapstromen

Het enkel wegsnoeien van jong hout is één zaak. Ook wordt er steeds gelet op het evenwicht van de sapstromen. Wanneer een legger wordt gevormd aan één zijde van de hoofdstam, dan zal er ook aan de andere kant een scheut met één of twee ogen bewaard worden om de sapstromen aan beide kanten van de plant te waarborgen.

Vorming van een guyot

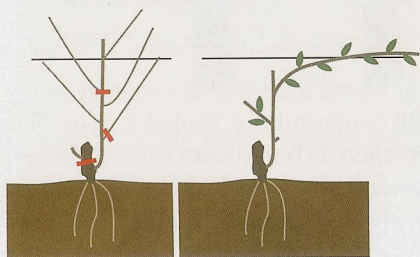
Bij de vorming van de eerste bladeren wordt de belangrijkste scheut bewaard.

Het afsterven van de plant is niet altijd zichtbaar, maar wordt pas duidelijk wanneer een druivenstok in de lengte wordt doorgezaagd.

Snoei het eerste jaar de scheut terug al naargelang de groei­kracht en bewaar alleen gezonde ogen. Indien er een normale groei­kracht is, kan je overwegen om slechts met één scheut verder te werken. Ook het daaropvolgende jaar moet de plant aangepast worden aan de groei­kracht. Bij grote groei­kracht kan je de lange scheut langs de draad geleiden.

De eerste guyot kan gevormd worden. Laat de ogen staan op de takken onder de legger. Laat aan de tegenoverliggende zijde van de legger steeds een scheut met enkele ogen staan voor de legger van het volgende jaar.

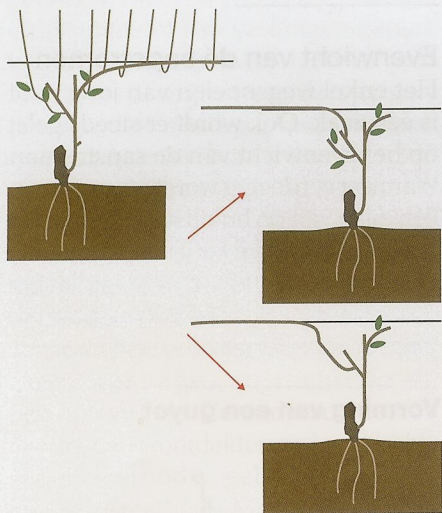
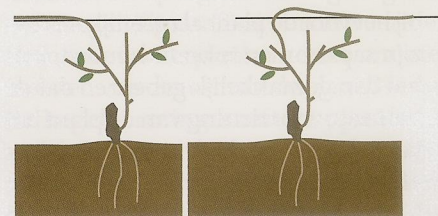

Foto 2. - Waarborg de sapstromen aan beide kanten van de plant.

Na het eerste jaar waarbij de volle guyotvorm heeft bestaan, kan je het daaropvolgende jaar de guyot in de andere richting leggen. Door deze afwisseling onderhoud je de sapstromen in de gehele kop van de stam.

Door deze afwisseling een aantal jaren toe te passen, verkrijg je een hoofdstam waarop de twee kenmerkende armen staan van het Poussard-systeem. Door telkens van richting te veranderen, verkrijg je een soort 'opbouw'-snoei waarbij de toename van het oude hout slechts langzaam en gecontroleerd verloopt. Indien je niet in de mogelijkheid bent om de richting ieder jaar af te wisselen, kan je de scheut over de kop ombuigen naar dezelfde richting, zodat je toch telkens van kopzijde kan veranderen. (foto 2)

Hierdoor gaan de basale ogen beter benut worden en zullen er meer scheuten aan de basis van de leggers ontstaan. Hierdoor kan het zijn dat niet alle scheu-

ten in dezelfde richting staan, maar in de praktijk vormt dit geen probleem en wordt de scheut gebogen. Alleen wanneer er geen basale scheut ter beschikking is, wordt een jaarscheut gebruikt om af te leggen. In dat geval wordt de basale scheut op stomp afgesneden zodat de oog behouden blijft voor het volgende jaar. Het oude hout ontwikkelt zich langzaam in een T-vorm die je best zo'n 20 à 25 cm onder de binddraad handhaaft om enig buigwerk met de scheuten toe te laten.

Kris Vandenwyngaert
pcfruit vzw